

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องพัฒนาการของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัย-
ธรรมศาสตร์นี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์
(Historical Research) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive
Research) โดยเน้นที่ระเบียบวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์เป็นหลัก และระเบียบวิธี
วิจัยเชิงบรรยายเป็นส่วนประกอบ

ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้คือ

1. ศึกษาเรื่องพัฒนาการของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัย-
ธรรมศาสตร์จากหนังสือระเบียบการ คู่มือการศึกษา รายงานการประชุม บันทึกระเบียบ
และคำสั่งต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
2. สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของ
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ทั้งในอดีตและปัจจุบันจำนวน 13 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่าง
แบบเจาะจง (Specified Sampling)
3. ออกแบบสอบถามอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาผู้เรียนวิชาพื้นฐานทั่วไป
ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปัจจุบัน จำนวนประชากรอาจารย์เท่ากับ 147 คน
นักศึกษาชั้นปีที่ 1 เท่ากับ 1,970 คน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรดังกล่าว
เป็นอาจารย์ร้อยละ 25 จำนวน 40 คน นักศึกษาร้อยละ 5 จำนวน 100 คน โดย
ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มี 3 แบบด้วยกัน

คือ

1. การรวบรวมเอกสาร ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และคัดเลือกเอกสารโดยพิจารณาถึงความเชื่อถือได้ และความถูกต้องของเอกสารแต่ละฉบับ โดยใช้เกณฑ์พิจารณาตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ที่เป็นเกณฑ์หลัก 2 เกณฑ์ คือ เกณฑ์ภายนอกและเกณฑ์ภายใน ทั้งนี้โดยนำเกณฑ์ในการพิจารณาเอกสารของอรพินธ์ ทัศนະสกุลย์ (2522)¹ ซึ่งดัดแปลงมาจากข้อเสนอแนะในการพิจารณาเอกสารของ แวน คาเลน มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ

ก. เกณฑ์ภายนอก จะพิจารณาเรื่องต่าง ๆ 5 เรื่อง คือ

- 1) แหล่งที่มาของเอกสาร เป็นแหล่งปฐมภูมิ หรือทุติยภูมิ และเป็นแหล่งที่เชื่อถือได้หรือไม่
- 2) ใครเป็นผู้เขียนเอกสาร
- 3) เป็นเอกสารต้นฉบับ ฉบับคัดลอก หรือฉบับปรับปรุง ถ้าเป็นฉบับคัดลอกหรือฉบับแก้ไข ใ้มีข้อผิดพลาดเกิดขึ้นหรือไม่ และสามารถสืบค้นหาแหล่งอ้างอิงได้หรือไม่
- 4) เอกสารนั้นเผยแพร่เมื่อไร
- 5) เอกสารนั้นมีวัตถุประสงค์ในการเผยแพร่อย่างไร

¹อรพินธ์ ทัศนະสกุลย์, "พัฒนาการของมหาวิทยาลัยขอนแก่น" (วิทยานิพนธ์-มหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522),

ข. เกณฑ์ภายใน พิจารณาในเรื่องต่าง ๆ 4 เรื่อง คือ

1) ผู้เขียนเอกสารนั้นเป็นผู้เชี่ยวชาญและมีความสามารถในสิ่งที่เขียนหรือไม่

2) ผู้เขียนเอกสารนั้นมีแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้หรือไม่ เช่น เขียนจากบันทึกหรือเขียนจากความทรงจำ

3) ในเอกสารนี้มีความตั้งใจที่จะบิดเบือนความจริงหรือมีความคิดเห็นส่วนตัวของผู้เขียนเอกสารหรือไม่

4) เอกสารฉบับนั้นสื่อความชัดเจนหรือไม่ และข้อความในเอกสารนั้นมีความหมายอย่างไร

2. แบบสัมภาษณ์ หลังจากที่ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลเอกสารเสร็จเรียบร้อยแล้ว ได้ศึกษาจากข้อมูลเอกสารโดยเปรียบเทียบกับเค้าโครง (Outline) ของการเขียนวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ และได้รวบรวมหัวข้อของข้อมูลที่ค้นไม่พบจากเอกสารนำมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์แบบ Unstructured Interview โดยแบ่งแบบสัมภาษณ์ออกเป็น 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เป็นคำถามข้อมูลและความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ใน 4 ด้านด้วยกัน คือ

ก. การจัดวางหลักสูตร

ข. การบริหารหลักสูตร

ค. การเรียนการสอน

ง. ปัญหาของการเรียนการสอน

ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านหลักสูตรและการสอนตรวจสอบและได้นำมาแก้ไขภาษาที่ซ้ำเพื่อให้ได้คำถามที่ชัดเจน แล้วจึงนำไปใช้สัมภาษณ์

3. แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและนำแบบสอบถามที่คณะผู้วิจัย
เรื่องสถานภาพและปัญหาของวิชาพื้นฐานทั่วไป อันได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร
ศรีสอาน รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ สินลาวัฒน์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร. ทองอินทร์ วงศ์ไสสร สร้างขึ้น มาดัดแปลงและปรับปรุงใหม่ เนื้อหาครอบคลุม
จุดมุ่งหมายของการศึกษาวิจัยในสถานภาพและปัญหาของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป
ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในปัจจุบัน

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยนี้มี 2 ฉบับ คือ แบบสอบถามสำหรับอาจารย์และ
แบบสอบถามสำหรับนักศึกษา

ก. แบบสอบถามสำหรับอาจารย์ ประกอบด้วยคำถามใน 7 หัวข้อด้วยกัน
คือ ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม จุดมุ่งหมายในการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไป ลักษณะของ-
เนื้อหาวิชาพื้นฐานทั่วไปที่สอนอยู่ สภาพของการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไป ปัญหา
ของการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไป การจัดหลักสูตรและการบริหารการสอนวิชา-
พื้นฐานทั่วไปและผู้เรียนวิชาพื้นฐานทั่วไป

ข. แบบสอบถามสำหรับนักศึกษา ประกอบด้วยคำถามใน 6 หัวข้อด้วยกัน
คือ ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไป
เนื้อหาที่เรียน สภาพของการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไป ปัญหาการเรียนการสอน
และความคิดเห็นของผู้เรียนวิชาพื้นฐานทั่วไป

แบบสอบถามทั้ง 2 ชุด ใช้มาตราส่วนแบบประเมินค่า (Likert Scale)
โดยแบ่งออกเป็น 5 ลำดับชั้นและกำหนดค่าให้ดังนี้

มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

การทดสอบหาความตรง (Validity) ของแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้เชิญ คณะผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาหลักสูตรตรวจแบบสอบถาม จำนวน 3 ท่าน คือ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชมพันธ์ ฤกษ์ธร ณ. อยุธยา
ผู้ช่วยรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (วิทยาเขตปทุมวัน)
2. รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ สິนลารัตน์ หัวหน้าภาควิชา
อุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปทีป เมธาคุณวุฒิ อาจารย์ประจำ
ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามที่ได้รับการตรวจแล้วนี้ ผู้วิจัยได้นำไปปรับปรุงและเสนอให้ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบให้ความเห็นชอบก่อนนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างใหม่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวน 30 คน เป็นอาจารย์ 10 คน และ นักศึกษา 20 คน แล้วได้นำผลจากการทดลองใช้แบบสอบถามมาแก้ไขปรับปรุงแบบสอบถามอีกครั้งหนึ่ง และเสนอขอความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ก่อนนำไปใช้ กับกลุ่มตัวอย่างทั้งอาจารย์และนักศึกษาใหม่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้คือ

1. ผู้วิจัยได้รวบรวมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรวิชาพื้นฐาน-
ทั่วไปของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และใช้เกณฑ์ภายนอกและเกณฑ์ภายในคัดเลือกเอกสาร
ดังกล่าวจากสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ฝ่ายวิชาการมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
หน่วยพัฒนาการเรียนการสอนและคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

6 ประเภทด้วยกันคือ หนังสือระเบียบการหรือคู่มือการศึกษา เอกสารหลักสูตร
รายงานการประชุม บันทึก ระเบียบและคำสั่งต่าง ๆ

2. ผู้วิจัยได้ขออนุญาตหมายผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนวิชาพื้นฐานทั่วไปทั้งในอดีตและปัจจุบันจำนวน 13 คน ใช้เวลาสัมภาษณ์คนละ 1 ชั่วโมง ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ ใช้เทปบันทึกเสียงและถอดข้อความจากเทปดังกล่าวในแต่ละช่วงเวลาของการพัฒนาการของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไปจะมีอาจารย์ให้สัมภาษณ์อย่างน้อย 2 คน ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ไต่จากการถอดเทปมาพิจารณาตรวจสอบอีกครั้งหนึ่งเพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูล

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปดำเนินการแจกและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำนวนแบบสอบถามทั้งสิ้น 140 ฉบับ เป็นของอาจารย์ 40 ฉบับ และนักศึกษา 100 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืนทั้งหมดครบถ้วน คิดเป็นร้อยละ 100 ทั้งของอาจารย์และนักศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอผล

ข้อมูลที่ไต่จากเอกสาร การสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์และนำเสนอผลของการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ขั้นตอนด้วยกัน คือ

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอในรูปแบบตารางและความเรียง ใน 5 ด้านด้วยกันคือ สาเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา การบริหารหลักสูตร การเรียนการสอน

2. วิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามด้วยการหาค่าสถิติ 3 ชนิดด้วยกันคือ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าร้อยละ จัดลำดับ-ความสำคัญ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในเชิงตารางและความเรียง

ในส่วนที่เป็นคำถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) เนื่องจากมีผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนนี้เป็นจำนวนน้อย คือ อาจารย์ร้อยละ 45.00 นักศึกษาร้อยละ

22.00 และมีได้ตอบครบทุกข้อในแต่ละแบบสอบถาม ผู้วิจัยจึงพิจารณาไม่วิเคราะห์ข้อมูลในส่วนคำถามปลายเปิด เนื่องจากข้อมูลมีเป็นจำนวนน้อยจึงเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่สามารถเป็นตัวแทนได้

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์กับผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาใน 5 ด้านด้วยกัน คือ จุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา การบริหารหลักสูตร การเรียน-การสอนและปัญหา นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบความเรียง

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย